

RP 59/2024 rd

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om ändring av lagen om övervakning av förvaltningen av konkursbon

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL

I denna proposition föreslås att lagen om övervakning av förvaltningen av konkursbon ändras. Det föreslås att konkursombudsmannens och därmed boförvaltarens rätt att få uppgifter om gäldenärens ekonomiska situation preciseras. Bestämmelser om ett förfaringssätt där konkursombudsmannen kan bestämma om fullgörande av gäldenärens bokföring samt om återkrav av kostnader som hänför sig till offentlig utredning ska enligt propositionen för tydlighetens skull tas in i lagen. Dessutom föreslås det att det bemyndigande att utfärda förordning som finns i lagen om övervakning av förvaltningen av konkursbon förtydligas.

Lagen avses träda i kraft hösten 2024.

INNEHÅLL

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL	1
MOTIVERING.....	3
1 Bakgrund och beredning.....	3
2 Nuläge och bedömning av nuläget	3
3 Målsättning	5
4 Förslagen och deras konsekvenser	5
4.1 De viktigaste förslagen	5
4.2 De huvudsakliga konsekvenserna.....	5
5 Alternativa handlingsvägar.....	7
6 Remissvar	8
7 Specialmotivering.....	9
8 Bestämmelser på lägre nivå än lag	10
9 Ikraftträdande	11
10 Förhållande till grundlagen samt lagstiftningsordning.....	12
LAGFÖRSLAG.....	13
Lag om ändring av lagen om övervakning av förvaltningen av konkursbon	13
BILAGOR	15
PARALLELLTEXT	15
Lag om ändring av lagen om övervakning av förvaltningen av konkursbon	15
FÖRORDNINGSSUTKAST	17
Statsrådets förordning om övervakning av förvaltningen av konkursbon.....	17

MOTIVERING

1 Bakgrund och beredning

Enligt regeringsprogrammet för statsminister Petteri Orpos regering av den 20 juni 2023 (Statsrådets publikationer 2023:59) avser regeringen stärka möjligheterna att utreda ärenden i problemsituationer i företag och främja realiserandet av straffansvaret och skadeståndsansvaret vid konkurs (s. 204). De ändringar som föreslås i denna proposition är ämnade att bidra till att målet i regeringsprogrammet uppnås, genom att precisera lagen om övervakning av förvaltningen av konkursbon utifrån de behov som konkursombudsmannen observerat i det praktiska tillsynsarbetet.

Propositionen har beretts som tjänsteuppdrag vid justitieministeriet i samarbete med konkursombudsmannens byrå.

Utkastet till regeringsproposition var på remiss under perioden från och med den 7 mars till och med den 18 april 2024. Justitieministeriet begärde utlåtanden av 21 remissinstanser (ministerier, statens ämbetsverk och inrättningar, domstolar, föreningar, intressentorganisationer och sakkunniga). Det kom in sammanlagt 11 utlåtanden. Utlåtandena är tillgängliga via [utlåtandetjänsten](#).

Beredningsunderlaget till propositionen finns i den offentliga tjänsten på adressen <https://oikeusministerio.fi/sv/projekt-och-lagberedning>, med identifieringskoden [OM111:00/2023](#).

2 Nuläge och bedömning av nuläget

Allmänt

Konkursombudsmannen övervakar förvaltningen av konkursbon. Bestämmelser om konkursombudsmannen, dennes byrå samt uppgifter och befogenheter finns i lagen om övervakning av förvaltningen av konkursbon (109/1995).

Konkursombudsmannen ska med stöd av 1 § 2 mom. i lagen om övervakning av förvaltningen av konkursbon bland annat övervaka att ett konkursbo sköts enligt lag och god boförvaltningssed och att boförvaltarna sköter sitt uppdrag på behörigt sätt, vid behov sörja för att gäldenärens räkenskaper och verksamhet granskas samt vidta nödvändiga åtgärder då konkursombudsmannen har fått kännedom om försummelse eller missbruk eller andra omständigheter som kräver rättelse.

En effektiv utredning av konkurser kan bidra till att straffansvaret vid ekonomiska konkurser realiserar och att medvetenheten om risken för att åka fast ökar. Till konkursombudsmannens viktigaste verktyg när det gäller att uppnå detta mål hör offentliga utredningar och särskilda granskningar av gäldenärens och konkursbons verksamhet.

Enligt konkursombudsmannens byrås verksamhetsberättelse för år 2022 inleddes det året 26 nya offentliga utredningar, vilket var klart färre än under tidigare år. År 2021 inleddes 46 offentliga utredningar, år 2020 sammanlagt 75 stycken och år 2019 sammanlagt 60 stycken. En central orsak till att antalet minskat har enligt verksamhetsberättelsen varit att ärendehanteringssystemet för konkurs- och företagssaneringsärenden (Kosti) fördröjts. Enligt verksamhetsberättelsen har man varit tvungen att använda flera experters resurser för

genomförandet av Kosti-projektet, vilket har minskat den grundläggande övervakningen, såsom bedömningen av behovet av offentlig utredning, avsevärt. I slutet av 2022 var 536 offentliga utredningar anhängiga, vilket utgjorde 16,5 procent av alla anhängiga konkurser.

År 2022 gjordes också färre särskilda granskningar av gäldenärens verksamhet och färre fullgöranden av bokföringar än tidigare. Särskilda granskningar av gäldenärens förvaltning gjordes år 2022 sammanlagt 32, år 2021 sammanlagt 50, år 2020 sammanlagt 88 och år 2019 sammanlagt 66. Fullgöranden av bokföringar gjordes år 2022 sammanlagt 33, år 2021 sammanlagt 43, år 2020 sammanlagt 65 och år 2019 sammanlagt 47.

Lagen om övervakning av förvaltningen av konkursbon och konkursombudsmannens uppgifter och befogenheter bedöms i allmänhet fortfarande motsvara de praktiska behoven och ligga i linje med dagsläget. Hur konkursombudsmannen kan sköta sin verksamhet och till exempel i vilken mån det är möjligt att göra offentliga utredningar beror i väsentlig grad på vilka andra uppgifter konkursombudsmannen ges och på de sammantagna resurser som anvisas för dessa uppgifter. Det har dock upptäckts vissa inexaktheter i lagen om övervakning av förvaltningen av konkursbon, och genom att förtydliga och precisera dem kan man ge konkursombudsmannen bättre förutsättningar för en effektiv tillsynsverksamhet. Till exempel finns det i lagen inga uttryckliga bestämmelser om ovannämnda förfaringssätt att som en lättare åtgärd än särskild granskning bestämma om fullgörande av bokföringen och inte heller några uttryckliga bestämmelser om återkrav av kostnader för offentlig utredning.

Uppgifter om gäldenärens ekonomiska ställning när det gäller medellösa och mindre bemedlade konkursbon

Boförvaltaren är enligt 9 kap. i konkurslagen (120/2004) skyldig att utreda gäldenärens ekonomiska ställning och gäldenärens verksamhet före konkursen. För att fullgöra denna uppgift har boförvaltaren med stöd av 8 kap. 9 § i konkurslagen samma rätt som gäldenären att få de uppgifter som behövs för utredningen och skötseln av konkursboet. Om boförvaltaren misstänker att gäldenären kan ha gjort sig skyldig till brott mot borgenärerna, ska boförvaltaren i enlighet med 14 kap. 5 § i konkurslagen vid behov göra en anmälan om brottsmisstanken till polisen.

Utredningen av den ekonomiska ställningen och verksamheten före konkursen baserar sig till stor del på gäldenärens bokföringsmaterial. Med stöd av 9 kap. 3 § 2 mom. i konkurslagen ska gäldenärens bokföringsmaterial överlämnas till konkursboet, om materialet är i någon annans än gäldenärens besittning. Konkursboet ska enligt momentet ersätta endast de kostnader som leveransen av materialet förorsakar. Enligt förarbetena till lagen ska också bokföringsmaterial i elektronisk form överlämnas. Konkursboet ska ersätta endast de direkta kostnader som föranleds av leveransen av materialet, såsom kopierings- och postningskostnader (RP 26/2003 rd, s. 108/II). Ersättningarna betalas ur konkursboet på samma sätt som andra massaskulder.

I en rekommendation av delegationen för konkursärenden ([Rekommendation 1 om besittningsövertagande av ett konkursbo, den 9 december 2019](#)) konstateras det att om det material som ska levereras är i elektronisk form, ska boet också ersätta direkta kostnader för lagring av materialet på ett annat medium och överföring av materialet. För utskrift av elektronisk bokföring ska dessutom utskriftskostnaderna betalas. En utomstående som har gäldenärens bokföringsmaterial i sin besittning har inte retentionsrätt till bokföringsmaterialet. En utomstående kan inte vägra att överlämna materialet till konkursboet, fastän konkursboet de facto inte skulle kunna betala leveranskostnaderna.

De faktiska kostnaderna för leverans av bokföringsmaterial kan variera beroende på hur materialet förvaras och till exempel storleken på det företag som försatts i konkurs, koncernstrukturen och bokföringens omfattning. Nuförtiden förvaras bokföringsmaterialet ofta i en molntjänst. Kostnaderna för att skapa användarrättigheter för boförvaltaren och för att upprätthålla användarrättigheterna kan antas bestå huvudsakligen av lönekostnaderna för den anställda som administrerar användarrättigheterna. När det gäller mindre företag som försatts i konkurs torde de faktiska kostnaderna uppgå till uppskattningsvis högst cirka 100—200 euro. Leveransen av uppgifter kan också ta till och med flera månader och kräva att konkursförvaltningen gör många olika begäranden.

I praktiken har tjänsteleverantörer som har bokföringsmaterial i sin besittning i vissa fall tagit ut betydande avgifter av konkursbon för leveransen av bokföringsmaterialet. Av boförvaltare har det kunnat tas ut en öppnings- och användaravgift för användarrättigheterna till en molntjänst, innan materialet har levererats. Även i fråga om små företag har det tagits ut serviceavgifter på till och med tusentals euro för leveransen av bokföringsmaterial.

I medellösa och mindre bemedlade konkursbon försämrar olika serviceavgifter i praktiken förutsättningarna för att utreda gäldenärens ekonomiska ställning och verksamhet före konkursen. Konkursombudsmannen har när det gällt medellösa och mindre bemedlade konkursbon ingripit i serviceavgifter som tredje parter som haft bokföringsmaterial i sin besittning och andra aktörer har begärt. Ett annat exempel på sådana avgifter är de avgifter som banker begär för kontoutdrag över gäldenärens bankkonton. Konkursombudsmannens befogenheter behöver preciseras, för att man effektivare och snabbare än för närvarande ska kunna ingripa i situationer som strider mot bestämmelserna om överlämnande av bokföringsmaterial i konkurslagen.

3 Målsättning

Syftet med propositionen är att främja konkursombudsmannens och därigenom boförvaltarens tillgång till uppgifter om en gäldenärs ekonomiska situation, i synnerhet med avseende på medellösa och mindre bemedlade konkursbon, samt att i övrigt uppdatera lagen om övervakning av förvaltningen av konkursbon utifrån de behov av precisering och komplettering som observerats i det praktiska tillsynsarbetet.

4 Förslagen och deras konsekvenser

4.1 De viktigaste förslagen

I propositionen föreslås det att konkursombudsmannens och därmed boförvaltarens rätt att få uppgifter om gäldenärens ekonomiska situation preciseras. Bestämmelser om ett förfaringsätt där konkursombudsmannen kan bestämma om fullgörande av gäldenärens bokföring samt om återkrav av kostnader som hänför sig till offentlig utredning ska enligt propositionen för tydlighetens skull tas in i lagen. Dessutom föreslås det att det bemyndigande att utfärda förordning som finns i lagen om övervakning av förvaltningen av konkursbon förtydligas.

4.2 De huvudsakliga konsekvenserna

En effektiv och tydlig organisering av övervakningen av förvaltningen av konkursbon samt omfattande rätt för konkursombudsmannen att få tillgång till uppgifter är viktiga faktorer när det gäller att förebygga och utreda missbruk vid konkursförfaranden. De föreslagna ändringarna bedöms som helhet skapa klarhet i rättsläget och därigenom effektivisera övervakningen av konkursförfaranden.

Den ändring som hänför sig till konkursombudsmannens rätt att få tillgång till uppgifter bedöms ha en positiv inverkan på utredningen av konkursboens ekonomiska situation och av de händelser som föregått konkurserna. Ändringen bedöms ha positiva konsekvenser för borgenärernas ställning, då boförvaltarens förutsättningar att avgiftsfritt få tillgång till bokföringsmaterialet förbättras. Om boförvaltarens utredningsuppgift blir snabbare, kan kostnaderna för förvaltningen av boet sjunka.

Ändringen bedöms inte inverka på rätten för bokföringsföretag eller andra aktörer som har bokföringsmaterial i sin besittning att få ersättning för sina faktiska direkta kostnader. Utgångspunkten är att de aktörer som har bokföringsmaterial i sin besittning fortfarande ska få ersättning för de faktiska leveranskostnaderna, om konkursboet har medel för att täcka dessa. Om ett konkursbo inte har medel, har det inte heller i nuläget kunnat betalas någon ersättning. Däremot har utredningen av konkursboet kunnat fördröjas.

Ändringarna bedöms i synnerhet ha en inverkan i situationer som beskrivs i avsnitt 2, Nuläge och bedömning av nuläget, där det har tagits ut serviceavgifter som varit överdrivet stora och som överstigit de faktiska direkta leveranskostnaderna. Konkursombudsmannens befogenheter att ingripa i alltför stora serviceavgifter blir genom ändringen tydligare än för närvarande också i sådana situationer där konkursboet har medel att ersätta de direkta leveranskostnaderna. Man räknar med att ändringen förebygger uppbörden av överstora leveranskostnader och att den på så sätt främjar jämlikheten mellan borgenärerna. Om en aktör som har bokföringsmaterial i sin besittning har fordringar på en gäldenär, måste aktören vid ett konkursförfarande bevaka sina fordringar på samma sätt som andra borgenärer.

De ändringar som hänför sig till bokföringsmaterialet och till uppgifterna om den ekonomiska situationen i övrigt inverkar inte på vilka uppgifter konkursombudsmannen eller boförvaltaren överlag har rätt att få om en gäldenär. Med stöd av den gällande lagen har boförvaltaren samma rätt att få tillgång till de uppgifter som behövs för utredningen och förvaltningen av konkursboet som gäldenären har.

De förslagna ändringarna bedöms inte ha några konsekvenser för de offentliga finanserna. Möjligen kan det att konkursombudsmannens befogenheter vid återkrav av kostnader för offentlig utredning förtydligas medföra att konkursombudsmannen kan bestämma om återkrav effektivare än i dagsläget. Detta antas dock inte direkt ha någon inverkan på de medel som fås genom återkrav, eftersom återkrav redan har gjorts med stöd av den gällande lagen och ett betydande antal konkursbon är medellösa. Preciseringsen av rätten att söka ändring i ett beslut om återkrav bedöms inte påverka tingsrätternas arbetsmängd. Statistikcentralens statistik över konkurser och företagssaneringar visar exempelvis för år 2022, då sammanlagt 2 742 konkursansökningar slutbehandlades, att konkursen i sammanlagt 1 382 fall förföll eller avskrevs på grund av att konkursboets tillgångar var otillräckliga. Således förföll eller avskrevs på grund av medellöshet cirka 50 procent av de konkursansökningar som slutbehandlades år 2022. I 51 fall förföll och eller avskrevs konkursen år 2022 på grund av någon annan orsak och i 39 fall på grund av företagssanering. År 2021 slutbehandlades sammanlagt 2 453 konkursansökningar, av vilka 1 257 (cirka 51 procent) förföll eller avskrevs för att tillgångarna var otillräckliga.

Ändringarna antas göra konkursombudsmannens och konkursombudsmannens byrås arbete smidigare, när lagen innehåller tydliga uppdaterade bestämmelser som grund för det praktiska övervakningsarbetet. Konkursombudsmannens övervakningspraxis beskrivs i propositionens avsnitt 2 (Nuläge och bedömning av nuläget). Till exempel år 2022 bestämdes i 33 fall att bokföringen skulle fullgöras. Fullgörande av bokföringen är redan nu en nästan lika allmän övervakningsåtgärd som särskild granskning, och den ändring som föreslås i propositionen

antas inte ändra fördelningen av de olika åtgärderna. Konkursombudsmannen ska också i fortsättningen i varje enskilt fall välja en lämplig övervakningsåtgärd.

Kostnaderna för fullgörande av bokföring har i konkursombudsmannens verksamhetsberättelse räknats med i kostnaderna för särskild granskning. Enligt verksamhetsberättelsen för 2022 budgeterades 850 000 euro för utgifter för särskild granskning, och dessa utgör största delen av byråns utgifter för övriga tjänster. Målet för återkrav budgeterades till 150 000 euro, vilket innebär att nettobudgeten för särskild granskning var 700 000 euro. Utgifterna för särskild granskning uppgick 2022 till sammanlagt 578 568,20 euro. Av konkursbon kunde 212 785,72 euro återkrävas. Propositionen bedöms inte direkt medföra några förändringar i dessa kostnader.

Kostnaderna för offentlig utredning ingår inte i anslagen för konkursombudsmannens byrå, utan de betalas av ett separat förslagsanslag på 1 200 000 euro under moment 25.10.50.5 Ersättningar till privata rättsbiträden. Enligt konkursombudsmannens verksamhetsberättelse för 2022 uppgick kostnaderna för offentlig utredning det året till sammanlagt 558 230,09 euro (inkl. moms). År 2022 återkrävdes av konkursbon sammanlagt 177 234,49 euro i tidigare betalda kostnader för offentlig utredning. Motsvarande summa år 2021 låg kring 107 000 euro. Propositionen bedöms inte direkt medföra några förändringar i dessa kostnader.

5 Alternativa handlingsvägar

När det gäller tillgången till bokföringsmaterial granskade man vid beredningen också möjligheten att ändra konkurslagen. I praktiken skulle en sådan ändring kunna innebära till exempel införande av en bestämmelse med stöd av vilken gäldenärens bokföringsmaterial alltid ska levereras till konkursboet eller till ett medellöst konkursbo avgiftsfritt eller att något slags gränsvärde sätts för när ett konkursbo anses ha så ringa medel att bokföringsmaterialet ska levereras avgiftsfritt, trots att leveransen medför direkta kostnader. Dessutom skulle det till exempel kunna fastställas en maximigräns för ersättningen.

Utgångsmässigt kan man räkna med att de i förarbetena till konkurslagen avsedda direkta kostnaderna för leverans av bokföringsmaterial i de flesta fall är små i den nuvarande elektroniska verksamhetsmiljön. En beskrivning av kostnaderna finns i propositionens avsnitt 2 Nuläge och bedömning av nuläget. Om konkursboet har tillgångar och leveransen av bokföringsmaterialet medför kostnader, kan det fortfarande anses motiverat att ersätta de direkta kostnaderna. Det är också svårt att begränsa problemet till helt medellösa bon. För bedömningen av ett konkursbos förmögenhet och ekonomiska situation behövs bokföringsmaterial, och fastställandet av ett slags gränsvärde för ringa tillgångar vore i viss mån slumpmässigt. Det vore däremot svårt att fastställa en maximigräns för kostnaderna, med tanke på att insamling av material från olika källor med fog kan medföra större direkta kostnader när det är fråga om stora företag än när det är fråga om små företag.

Vid beredningen har det även bedömts huruvida bestämmelsen i konkurslagen annars kunde förtydligas, för att förhindra att överstora avgifter eller förskottsavgifter tas ut. Man kom vid beredningen dock fram till att det inte går att i bestämmelsen på ett tydligare sätt än för närvarande uttrycka att ersättningen endast omfattar faktiska kostnader.

Således har man vid beredningen stannat för att låta bestämmelsen i konkurslagen förbli oförändrad, och i stället föreslås det i propositionen att konkursombudsmannens befogenheter förtydligas. Då avser avgiftsfriheten sådana situationer där konkursombudsmannen i sitt övervakningsarbete bedömer avgiftsfrihet vara ändamålsenligt, och det ingrips inte i onödigt stor utsträckning i bokföringsföretagens och andra aktörers rätt att få ersättning för faktiska leveranskostnader.

Också när det gäller återkrav av kostnader för offentlig utredning har det undersökts huruvida det finns behov av att ta in en bestämmelse om detta i konkurslagen. Bestämmelser om offentlig utredning finns i 11 kap. i konkurslagen. Eftersom det dock är fråga om beslut som konkursombudsmannen fattar och även de bestämmelser som hänför sig till andra beslut om återkrav finns i lagen om övervakning av förvaltningen av konkursbon, beslöt man vid beredningen att föreslå en precisering av den lagen.

Övervakningen av förvaltningen av konkursbon samt realiseringen av straff- och skadeståndsansvaret i konkurssituationer kan allmänt främjas också genom att höja anslagen för konkursombudsmannens byrå och på så sätt öka de resurser som står till förfogande för övervakningsåtgärder, såsom offentlig utredning och särskild granskning.

6 Remissvar

Justitieministeriet begärde utlåtanden om utkastet till regeringsproposition av 21 remissinstanser (ministerier, statens ämbetsverk och inrättningar, domstolar, föreningar, intressentorganisationer och sakkunniga). Sammanlagt 11 utlåtanden kom in. Fyra av remissinstanserna meddelade att de inte hade något att yttra om utkastet till proposition. Utlåtandena är tillgängliga via [utlåtandetjänsten](#).

Utlåtandena om utkastet till proposition var i regel positiva. De föreslagna ändringarna understöds i fem yttranden (konkursombudsmannens byrå, Helsingfors tingsrätt, Uleåborgs tingsrätt, Finlands näringsliv rf, Finanssiala ry). Bland annat bedöms de föreslagna ändringarna främja en effektiv tillsynsverksamhet vid konkursombudsmannens byrå, förtydliga rättsläget, uppdatera lagen så att den möter dagens standarder och förbättra rättsskyddet för den som är föremål för återkrav.

I två utlåtanden understöds propositionsutkastets målsättningar, men det önskas ändringar eller preciseringar i de föreslagna lösningarna (Insolvensioikeudellinen Yhdistys ry och Finlands Advokatförbund).

I utlåtandet från Insolvensioikeudellinen Yhdistys föreslås att det tillägg om att uppgifterna om den ekonomiska situationen ska levereras utan dröjsmål som föreslås bli fogat till 4 § borde preciseras till att avse till exempel högst två veckor. Denna ändring valde man att inte göra, eftersom den ändring som föreslås i utkastet har ansetts lägga tillräcklig vikt vid att det är brådskande att leverera uppgifterna, dock med lämplig flexibilitet för exceptionella situationer. I utlåtandet läggs också fram att det för kostnaderna för leveransen av bokföringsmaterial till konkursboet kunde fastställas en maximigräns i euro per tjänsteleverantör. Finanssiala ry åter förhåller sig i sitt utlåtande skeptiskt till fastställandet av gränsvärden som berättigar till gratis leverans av uppgifter. Vid den fortsatta beredningen stannade man för att inte göra någon ändring, av de orsaker som tas upp i avsnitt 5 i propositionen.

Finlands Advokatförbund ställer sig i sitt utlåtande bakom propositionsutkastets målsättningar men föredrar det alternativ för genomförande som beskrivs i avsnitt 5 i propositionen. Enligt det alternativet ändras konkurslagen så att gäldenärens bokföringsmaterial alltid ska levereras avgiftsfritt till konkursboet eller det medellösa konkursboet och boförvaltaren aldrig behöver begära uppgifter via konkursombudsmannen. Finlands Advokatförbund anser att detta är den lösning som med tanke på boförvaltarens verksamhet vore värd att understödjas. I utlåtandet framförs dock inga sådana nya motiveringar som inte redan har beaktats i bedömningen i avsnitt 5 i propositionen, och därför har man vid den fortsatta beredningen beslutat att inte byta ut det alternativ för genomförande som valts i utkastet till proposition. I motiveringstexten har dock gjorts sådana preciseringar och förbättringar som remissinstansen ansett vara nödvändiga.

I remissvaren konstateras det också att de föreslagna ändringarna inte ensamma räcker till för att effektivisera tillsynen, utan att man också måste se till att konkursombudsmannens byrå har tillräckliga resurser för tillsynsverksamheten.

7 Specialmotivering

Lagen om övervakning av förvaltningen av konkursbon

4 §. I propositionen föreslås att paragrafens *2 mom.* preciseras så att de uppgifter som avses i momentet på konkursombudsmannens begäran ska lämnas också direkt till konkursboet. Konkursombudsmannens rätt att få uppgifter omfattar i enlighet med momentets ordalydelse uppgifter om gäldenärens eller konkursboets verksamhet och ekonomiska situation samt uppgifter om gäldenärens eller konkursboets bankkonton och betalningsrörelse och om avtal och förbindelser som gäller finansieringen, oberoende av vem som innehar uppgifterna. I praktiken handlar det i propositionen om sådana uppgifter om gäldenärens ekonomiska situation som boförvaltaren av någon anledning ännu inte har tillgång till, så att konkursombudsmannen anser det vara motiverat att ingripa i situationen. Den föreslagna preciseringen förändrar inte bestämmelsens innebörd med avseende på vad som avses med uppgifter om gäldenärens eller konkursboets verksamhet och ekonomiska situation. Av den breda innebörden i bestämmelsens ordalydelse följer att uppgifterna även i fortsättningen omfattar till exempel gäldenärens bokföringsmaterial i sin helhet, oberoende av förvaringssätt och form.

Lämnande av uppgifter syftar till att säkerställa att konkursombudsmannen och boförvaltaren har en reell möjlighet att granska uppgifterna för att fullgöra sina lagstadgade uppgifter. När det gäller elektroniskt material innebär detta exempelvis lagring på ett annat medium eller beviljande av teknisk åtkomst och åtkomsträttigheter eller tillgång till en driftmiljö för till exempel ett elektroniskt användargränssnitt eller en molntjänst där uppgifterna finns. Teknisk åtkomst ska ges för en så lång tid som behövs för att konkursombudsmannen och boförvaltarna ska kunna fullgöra sina uppgifter. För att understryka att tillgången till information är brådskande, föreslås att det till bestämmelsen också fogas ett krav på att uppgifterna ska lämnas ut utan dröjsmål. Vid tillämpningen av denna bestämmelse ska uppgifterna även i fortsättningen i sin helhet lämnas ut avgiftsfritt.

Syftet med ändringen är att som en sista utväg säkerställa att konkursombudsmannen och boförvaltaren alltid kostnadsfritt och utan dröjsmål har tillgång till gäldenärens bokföringsmaterial och andra uppgifter om gäldenärens ekonomiska situation som är väsentliga med tanke på utredningsuppdraget.

5 §. Det föreslås att paragrafen ändras så att det i *1 och 2 mom.* tas in bestämmelser om ett förfaringsätt där konkursombudsmannen för utredande av om det föreligger ett behov av särskild granskning eller annars som en lindrigare åtgärd än särskild granskning kan bestämma att gäldenärens bokföring ska fullgöras och att ett bokslut ska upprättas fram till den tidpunkt när konkursens började. Konkursombudsmannen ska fortsättningsvis i varje enskilt fall välja en lämplig åtgärd enligt egen prövning. I första hand är det boförvaltaren som i enlighet med 9 kap. 3 § 1 mom. i konkurslagen ska se till att bokföringen fullgörs. I 9 kap. 5 § i konkurslagen finns bestämmelser om ersättning till följd av försummelse av bokföringen.

Den upplysande hänvisning till lagen om grunderna för avgifter till staten (150/1992) som finns i *2 mom.* och som hänför sig till det att konkursboet ska ersätta kostnaderna för särskild granskning och fullgörande av bokföringen föreslås samtidigt bli struken. Enligt 1 § 1 mom. i lagen om grunderna för avgifter till staten innehåller den lagen bestämmelser om de allmänna

grunderna för när statliga myndigheters prestationer ska vara avgiftsbelagda och för storleken av de avgifter som uppbärs för prestationerna samt om övriga grunder för avgifterna. I 2 § i lagen om grunderna för avgifter till staten föreskrivs åter att om det i någon annan lag finns bestämmelser som avviker från lagen om grunderna för avgifter till staten, ska de bestämmelserna tillämpas. Konkursombudsmannens tjänsteåtgärder är sådana prestationer som avses i lagen om grunderna för avgifter till staten. Även i övrigt bör man förhålla sig restriktivt till hänvisningar till allmänna lagar som ska tillämpas, och onödiga hänvisningar är inte att rekommendera. Propositionen innehåller dessutom ett förslag om att stryka uttrycket *på ansökan* i 3 mom., eftersom det är onödigt i bestämmelsen.

15 b §. Det föreslås att det till lagen fogas en ny 15 b § där det föreskrivs om återkrav av kostnaderna för offentlig utredning, när det har samlats tillräckliga medel i ett konkursbo.

I paragrafförslagets 1 mom. föreskrivs om återkrav av kostnaderna för offentlig utredning på motsvarande sätt som det föreskrivs i 5 § när det gäller återkrav av kostnaderna för särskild granskning. Även kostnader som av statens medel betalats för offentlig utredning återkrävs, om det samlas tillräckliga medel i ett konkursbo. På motsvarande sätt som när det gäller särskild granskning ska det enligt propositionen i lagen tas in en möjlighet att ålägga konkursboet att återbetala kostnaderna för offentlig utredning endast delvis. Ett konkursbo har till exempel inte nödvändigtvis medel för att betala alla kostnader.

Bestämmelser om rätten att söka ändring i beslut om återkrav finns i lagförslagets 2 mom. Bestämmelsen motsvarar den bestämmelse som gäller rätt att söka ändring med avseende på återkrav av kostnader för särskild granskning. Ändring i konkursombudsmannens beslut ska enligt förslaget kunna sökas av konkursboet. I praktiken kan då också en offentlig utredare fungera som företrädare för konkursboet, om den offentliga utredningen ännu pågår.

17 §. Det föreslås att det bemyndigande att utfärda förordning som finns i paragrafens 1 mom. preciseras. Enligt grundlagsutskottets utlåtandep Praxis i fråga om 80 § i grundlagen ska bemyndiganden att utfärda förordning vara exakta och noggrant avgränsade. Bemyndigandet att utfärda förordning behöver preciseras, för att det i fortsättningen ska kunna gå att utfärda och ändra förordningar med stöd av bemyndigandet. Det föreslagna nya bemyndigandet att utfärda förordning motsvarar till innehållet den förordning som är i kraft och gäller med andra ord organiseringen av konkursombudsmannens och dennes byrås uppgifter samt verksamheten vid delegationen för konkursärenden.

I propositionen föreslås att det bemyndigande att utfärda förordning som finns i 2 mom. samt den 8 § i den gällande förordningen som utfärdats med stöd av bemyndigandet upphävs. Uppgifterna i fråga lagras nuförtiden i ärendehanteringssystemet för konkurs- och företagssaneringsärenden (Kosti), som förvaltas av konkursombudsmannen och som det föreskrivs om i lagen om ärendehanteringssystemet för konkurs- och företagssaneringsärenden (667/2019) och i justitieministeriets förordning om ärendehanteringssystemet för konkurs- och företagssaneringsärenden (707/2019).

8 Bestämmelser på lägre nivå än lag

Förordningar som trätt i kraft före ikraftträdandet av grundlagen år 2000 ska helst inte längre ändras, utan om det uppstår behov av ändringar, ska förordningarna ersättas med helt nya författningar. Trots att det i detta sammanhang behöver göras bara tre ändringar i förordningen om övervakning av förvaltningen av konkursbon (111/1995), föreslås det av ovan nämnda orsak att den gamla förordningen upphävs. Samtidigt föreslås det att det utfärdas en ny förordning av statsrådet med samma innehåll.

Bemyndigandet att utfärda förordning finns i 17 § i lagen om övervakning av förvaltningen av konkursbon. I propositionen föreslås det att bemyndigandet att utfärda förordning preciseras. Enligt den ändrade 17 § utfärdas närmare bestämmelser om organiseringen av konkursombudsmannens och dennes byrås uppgifter samt om delegationen för konkursärenden genom förordning av statsrådet. Den gällande och den föreslagna förordningen motsvarar det föreslagna innehållet i bemyndigandet att utfärda förordning.

De innehållsmässiga ändringar i förordningen som föreslås i propositionen motiveras nedan. Till övriga delar hänför sig ändringsförslagen när man jämför med den gällande förordningen till det att flera paragrafer i förordningen har upphävts efter att den utfärdades. Således ändras numren på paragraferna i förordningen, trots att paragrafernas innehåll inte ändras. Förordningens gällande 2 § blir 1 § i den nya förordningen, den gällande 3 § blir 2 § i den nya förordningen, med de ändringar som beskrivs nedan, den gällande 4 § blir 3 § i den nya förordningen, den gällande 7 § blir 4 § i den nya förordningen och den gällande 7 a § blir 5 § i den nya förordningen.

I den gällande 3 § i förordningen föreskrivs det om utnämning av konkursombudsmannen. Enligt den gällande ordalydelsen utnämns konkursombudsmannen av statsrådet utan att tjänsten har förklarats ledig. Statstjänstemannalagen (750/1994) reviderades 2015 och de nya 6 a och 6 b § i statstjänstemannalagen trädde i kraft den 1 maj 2017 (lag 283/2015). Enligt 6 a § i statstjänstemannalagen ska en tjänst förklaras ledig att sökas innan den tillsätts. I 6 b § föreskrivs det om tjänster som kan tillsättas utan att de förklaras lediga samt om tjänster om vilkas tillsättande utan att de förklaras lediga det föreskrivs särskilt genom lag. I och med ändringen av lagen avskaffades anmälningsförfarandet vid tillsättning av statens högsta tjänster, och bestämmelserna om förfarandet för tillsättning av tjänster överfördes från förordningsnivå till lagnivå (RP 298/2014 rd s. 18, 21—22 och 27). Ändringen av författningsnivån baserade sig på grundlagsutskottets utlåtande om grundlagsenligheten hos bestämmelserna om tillsättningsförfarandet (GrUU 11/2011 rd).

Varken statstjänstemannalagen eller lagen om övervakning av förvaltningen av konkursbon innehåller något bemyndigande med stöd av vilket det längre vore möjligt att genom förordning föreskriva om tillsättning av konkursombudsmannatjänsten utan ett ansökningsförfarande. En sådan bestämmelse anses inte heller nödvändig. Därför föreslås det för tydlighetens skull att omnämmandet av att tjänsten inte förklaras ledig stryks ur 3 § i förordningen. I övrigt innebär propositionen att paragrafens innehåll förblir oförändrat, men paragrafen blir 2 § i den nya förordningen.

Samtidigt föreslås också att behörighetsvillkoret juris kandidatexamen i den gällande förordningens 2 § uppdateras till annan högre högskoleexamen i juridik än magisterexamen i internationell och komparativ rätt. Paragrafen om behörighetsvillkor blir enligt förslaget 1 § i den nya förordningen.

Dessutom föreslås det att 6 § upphävs. Paragrafen behövs inte längre, eftersom bestämmelser om boförvaltarens skyldighet att föra in uppgifter i ärendehanteringssystemet för konkurs- och företagssaneringsärenden (Kosti) och om konkursombudsmannens tillgång till uppgifterna i fråga för närvarande finns i lagen om ärendehanteringssystemet för konkurs- och företagssaneringsärenden och i en förordning av justitieministeriet.

9 Ikraftträdande

Det föreslås att lagen träder i kraft hösten 2024.

10 Förhållande till grundlagen samt lagstiftningsordning

Med tanke på grundlagen är preciseringen av bemyndigandet att utfärda förordning väsentlig i propositionen. I 80 § i grundlagen föreskrivs att förordningar kan utfärdas med stöd av ett bemyndigande i en lag. Grundlagsutskottet har i sin utlåtandep Praxis förutsatt att bemyndiganden är exakta och noga avgränsade (ex. GrUU 38/2013 rd, s. 3—4, GrUU 10/2014 rd, s. 5—6, GrUU 11/2014 rd, s. 2, GrUU 7/2005 rd, s. 10, GrUU 29/2004 rd, s. 3/II, GrUU 40/2002 rd, s. 7/I). Den gällande lagen om övervakning av förvaltningen av konkursbon innehåller dock ett allmänt bemyndigande att genom förordning utfärda närmare bestämmelser om verkställigheten av lagen. Dyliga bemyndiganden ska enligt grundlagsutskottet tolkas snävt, och med stöd av dem kan det närmast utfärdas sådana bestämmelser om styrning av myndighetsverksamheten som är nödvändiga när en lag träder i kraft. Således är bemyndigandenas användningsområde rätt begränsat. (se ex. GrUU 7/2005 rd, s. 10/I, GrUU 29/2004 rd, s. 3/II, och GrUU 40/2002 rd, s. 7/I).

Genom denna proposition preciseras bemyndigandet att utfärda förordning, och därigenom anpassas bemyndigandet i lagen om övervakning av förvaltningen av konkursbon så att det motsvarar kraven i 80 § i grundlagen och grundlagsutskottets utlåtandep Praxis.

På de grunder som anges ovan kan lagförslagen behandlas i vanlig lagstiftningsordning.

Kläm

Med stöd av vad som anförts ovan föreläggs riksdagen följande lagförslag:

Lag

om ändring av lagen om övervakning av förvaltningen av konkursbon

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen om övervakning av förvaltningen av konkursbon (109/1995) 4 § 2 mom. samt 5 och 17 §, av dem 5 § sådan den lyder delvis ändrad i lag 123/2004, och
fogas till lagen en ny 15 b § som följer:

4 §

Konkursombudsmannen har trots sekretessbestämmelserna samma rätt som gäldenären eller konkursboet att få uppgifter om gäldenärens eller konkursboets verksamhet och ekonomiska situation samt uppgifter om gäldenärens eller konkursboets bankkonton och betalningsrörelse och om avtal och förbindelser som gäller finansieringen. Uppgifterna ska avgiftsfritt och utan dröjsmål ges till konkursombudsmannen och på konkursombudsmannens begäran till konkursboet.

5 §

Konkursombudsmannen kan förordna en eller flera inspektörer att utföra särskild granskning av gäldenärens eller konkursboets förvaltning, räkenskaper och verksamhet. De som utför granskningen har de rättigheter som avses i 4 § 1 mom. Konkursombudsmannen kan på motsvarande sätt bestämma att gäldenärens bokföring ska fullgöras och att ett bokslut ska upprättas fram till den tidpunkt när konkursen började.

Kostnaderna för de åtgärder som avses i 1 mom. betalas av statens medel. Boförvaltaren ska lämna konkursombudsmannen en redogörelse för de åtgärder som konkursboet har vidtagit på grund av granskningen och över de tillgångar som har inlutit till konkursboet till följd av åtgärderna. Om de åtgärder som avses i 1 mom. har varit behövliga för konkursboet, är boet på yrkande av konkursombudsmannen skyldigt att till staten helt eller delvis betala kostnaderna för dem. Konkursboet kan påföras betalningsskyldighet först efter att det i boet har samlats tillräckliga medel för betalning av kostnaderna.

Konkursboet kan föra ett ärende som gäller boets betalningsskyldighet för avgörande till den domstol som är behörig i konkursärendet inom 30 dagar efter att konkursboet har fått del av konkursombudsmannens beslut. Domstolen kan förbjuda att beslutet verkställs tills vidare.

15 b §

Ett konkursbo som är föremål för offentlig utredning är på yrkande av konkursombudsmannen skyldigt att till staten helt eller delvis betala de kostnader för konkursförfarandet som följer av den offentliga utredningen. Konkursboet kan påföras betalningsskyldighet först efter att det i boet har samlats tillräckliga medel för betalning av kostnaderna.

Konkursboet kan föra ett ärende som gäller boets betalningsskyldighet enligt 1 mom. för avgörande till den domstol som är behörig i konkursärendet inom 30 dagar efter att konkursboet har fått del av konkursombudsmannens beslut. Domstolen kan förbjuda att beslutet verkställs tills vidare.

17 §

Närmare bestämmelser om organiseringen av konkursombudsmannens och dennes byrås uppgifter samt bestämmelser om delegationen för konkursärenden utfärdas genom förordning av statsrådet.

Denna lag träder i kraft den 20 .

_____
_____

Helsingfors den 30 maj 2024

Statsminister

Petteri Orpo

Justitieminister Leena Meri

Lag

om ändring av lagen om övervakning av förvaltningen av konkursbon

I enlighet med riksdagens beslut:
ändras i lagen om övervakning av förvaltningen av konkursbon (109/1995) 4 § 2 mom. samt 5 och 17 §, av dem 5 § sådan den lyder delvis ändrad i lag 123/2004, och fogas till lagen en ny 15 b § som följer:

Gällande lydelse

4 §

Konkursombudsmannen har utan hinder av sekretesstadgandena samma rätt som gäldenären eller konkursboet att få uppgifter om gäldenärens eller konkursboets verksamhet och ekonomiska situation samt uppgifter om gäldenärens eller konkursboets bankkonton och betalningsrörelse samt om avtal och förbindelser som gäller finansieringen. Uppgifterna skall ges utan avgift.

5 §

Konkursombudsmannen kan förordna en eller flera inspektörer att utföra särskild granskning av gäldenärens eller konkursboets förvaltning, räkenskaper och verksamhet. De som utför granskningen har de rättigheter som nämns i 4 § 1 mom.

Kostnaderna för särskild granskning betalas av statens medel. Boförvaltaren skall tillställa konkursombudsmannen en utredning över de åtgärder som konkursboet har vidtagit på grund av granskningen och över de tillgångar som har influtit till konkursboet till följd av åtgärderna. Om granskningen har varit behövlig för konkursboet, är boet på yrkande av konkursombudsmannen skyldigt att till

Föreslagen lydelse

4 §

Konkursombudsmannen har *trots sekretessbestämmelserna* samma rätt som gäldenären eller konkursboet att få uppgifter om gäldenärens eller konkursboets verksamhet och ekonomiska situation samt uppgifter om gäldenärens eller konkursboets bankkonton och betalningsrörelse och om avtal och förbindelser som gäller finansieringen. Uppgifterna ska *avgiftsfritt och utan dröjsmål ges till konkursombudsmannen och på konkursombudsmannens begäran till konkursboet.*

5 §

Konkursombudsmannen kan förordna en eller flera inspektörer att utföra särskild granskning av gäldenärens eller konkursboets förvaltning, räkenskaper och verksamhet. De som utför granskningen har de rättigheter som avses i 4 § 1 mom. *Konkursombudsmannen kan på motsvarande sätt bestämma att gäldenärens bokföring ska fullgöras och att ett bokslut ska upprättas fram till den tidpunkt när konkursen började.*

Kostnaderna för de åtgärder som avses i 1 mom. betalas av statens medel. Boförvaltaren ska lämna konkursombudsmannen *en redogörelse för* de åtgärder som konkursboet har vidtagit på grund av granskningen och över de tillgångar som har influtit till konkursboet till följd av åtgärderna. Om *de åtgärder som avses i 1 mom.* har varit

Gällande lydelse

staten helt eller delvis betala kostnaderna för granskningen. Konkursboet kan påföras betalningsskyldighet först efter att det i konkursboet har samlats tillräckliga medel för betalningen av avgifterna. *I fråga om avgifterna gäller i övrigt i tillämpliga delar lagen om grunderna för avgifter till staten (150/1992).*

Konkursboet kan på ansökan anhängiggöra ett ärende som gäller betalningsskyldighet vid den domstol som är behörig i konkursärendet inom 30 dagar efter att konkursboet har fått del av konkursombudsmannens beslut. Domstolen kan förbjuda att beslutet verkställs tills vidare.

(fogas)

Föreslagen lydelse

behövligen för konkursboet, är boet på yrkande av konkursombudsmannen skyldigt att till staten helt eller delvis betala kostnaderna för *dem*. Konkursboet kan påföras betalningsskyldighet först efter att det i boet har samlats tillräckliga medel för betalning av kostnaderna.

Konkursboet kan *föra* ett ärende som gäller boets betalningsskyldighet *för avgörande* till den domstol som är behörig i konkursärendet inom 30 dagar efter att konkursboet har fått del av konkursombudsmannens beslut. Domstolen kan förbjuda att beslutet verkställs tills vidare.

15 b §

Ett konkursbo som är föremål för offentlig utredning är på yrkande av konkursombudsmannen skyldigt att till staten helt eller delvis betala de kostnader för konkursförfarandet som följer av den offentliga utredningen. Konkursboet kan påföras betalningsskyldighet först efter att det i boet har samlats tillräckliga medel för betalning av kostnaderna.

Konkursboet kan föra ett ärende som gäller boets betalningsskyldighet enligt 1 mom. för avgörande till den domstol som är behörig i konkursärendet inom 30 dagar efter att konkursboet har fått del av konkursombudsmannens beslut. Domstolen kan förbjuda att beslutet verkställs tills vidare.

17 §

Närmare stadganden om verkställigheten av denna lag utfärdas genom förordning.

Genom förordning kan stadgas om vilka uppgifter boförvaltaren och utredaren utan särskild begäran skall tillställa konkursombudsmannen.

17 §

Närmare bestämmelser om organiseringen av konkursombudsmannens och dennes byrås uppgifter samt bestämmelser om delegationen för konkursärenden utfärdas genom förordning av statsrådet.

Denna lag träder i kraft den 20 .

Statsrådets förordning

om övervakning av förvaltningen av konkursbon

I enlighet med statsrådets beslut föreskrivs med stöd av 17 § i lagen om övervakning av förvaltningen av konkursbon (109/1995):

1 §

Behörighetsvillkor för konkursombudsmannen är annan högre högskoleexamen i juridik än magisterexamen i internationell och komparativ rätt, god förtrogenhet med konkurs- och företagssaneringsärenden, i praktiken visad ledarförmåga och erfarenhet av ledarskap.

Behörighetsvillkor för en tjänst vid konkursombudsmannens byrå är sådan skicklighet och förmåga som krävs för att kunna sköta tjänsten med framgång.

2 §

Konkursombudsmannen utnämns av statsrådet.

3 §

Konkursombudsmannen utnämner tjänstemännen vid konkursombudsmannens byrå och anställer den övriga personalen vid byrån. Konkursombudsmannen beslutar också om tjänstledighet för byråns tjänstemän.

4 §

Delegationen för konkursärenden bistår konkursombudsmannen.

Delegationens uppgift är att följa de förfaringsätt som tillämpas i förvaltningen av konkursbon och i genomförandet av företagssaneringar samt att ta initiativ till och lägga fram förslag om utvecklande av konkursförfarandet och företagssaneringsförfarandet, av god boförvaltningssed och god företagssaneringssed och av övervakningen av konkursbon och övervakningen i anslutning till företagssaneringar liksom även att ge utlåtanden och rekommendationer om dessa frågor.

Delegationen består av en ordförande och en vice ordförande samt högst sju andra medlemmar som utses av justitieministeriet för tre år i sänder. För var och en av dem ska utses en personlig suppleant. Delegationens medlemmar och deras suppleanter ska vara förtrogna med konkursärenden. Justitieministeriet, domstolarna, advokaterna, centrala offentlighetsliga och privaträttsliga borgenärsgupper samt näringsidkare ska vara företrädna i delegationen.

5 §

Delegationen för konkursärenden sammankallas av ordföranden eller vice ordföranden. Konkursombudsmannen ska kallas till delegationens möte, och konkursombudsmannen eller en av denne förordnad tjänsteman har rätt att närvara och yttra sig vid mötet.

Delegationen är beslutför när mötesordföranden och minst hälften av de övriga medlemmarna är närvarande.

Om det framkommer avvikande meningar när beslut ska fattas, avgörs saken med enkel majoritet. Vid lika röstetal avgör den mening som ordföranden biträtt.

Till delegationens ordförande, medlemmar och sekreterare samt sakkunniga kan betalas sammanträdesarvoden och ersättningar för resekostnader enligt grunder som justitieministeriet fastställer.

6 §

Denna förordning träder i kraft den 20 .

Genom denna förordning upphävs förordningen om övervakning av förvaltningen av konkursbon (111/1995).